

TABÚS A LA LITERATURA INFANTIL I JUVENIL?

Pere Martí i Bertran

Una entrevista arran de la publicació del meu darrer llibre, *El xiquet i el poble perdut* (Serbal i Fundació El Solà, 2016), que se centra en la Guerra Civil (1936-1939), m'ha fet reflexionar sobre el fet de tractar o no tractar segons quins temes en la LIJ (Literatura Infantil i Juvenil). Personalment tinc clar que qualsevol tema ha de poder ser present en una obra literària, i també si és de LIJ, però igualment tinc clar que s'ha de pensar molt bé com es tracta, tant des del punt de vista lingüístic com estilístic. Des del punt de vista lingüístic no ofereix gaires dubtes: tothom entén que el vocabulari, la sintaxi, la paremiologia... s'han d'adequar a l'edat del lector. No pot ser, posem per cas, que a cada pàgina l'infant o el jove s'entrebanquin per l'abús de les subordinades, de les frases fetes o per un gran nombre de paraules que desconeix. Sense que això vulgui dir, naturalment, que l'autor s'hagi de rebaixar tant que sembli el lector qui escriu l'obra. Estilísticament, ja es fa més difícil de justificar, però em sembla que gairebé tothom també estaria d'acord que, per exemple, per cruel i violenta que pugui ser una guerra, presentada als infants i joves no pot convertir-se en un conte o una novel·la de sang i fetge. El dolor, la por la violència..., hi han de ser, però sovint només s'hi han d'insinuar, d'apuntar. No ens hi podem rabejar. La literatura que té les guerres entre els seus temes centrals (siguin memòries, dietaris, novel·les, contes, peces teatrals...), tant adreçada a infants i joves com a adults, podríem dir que ens dóna visions diferents de com viuen les guerres els infants. D'una banda hi ha aquelles obres que els fan viure la realitat que els envolta gairebé com un joc, com uns fets que, com que no els acaben d'entendre i els superen, viuen d'una manera absolutament diferent de com la viuen els adults, ja que no acaben de ser conscients de tot el que comporten. De l'altra, hi ha els autors que d'entrada presenten les vivències bèl·liques infantils d'una manera absolutament traumàtica, la qual cosa fa que els protagonistes difícilment en poden superar les conseqüències. Jo, a *El xiquet i el poble perdut*, he volgut combinar les dues concepcions i per això he

fet que esdeveniments tan durs i traumàtics com poden ser un assassinat a sang freda quan els moros entren al poble o els anomenats “Fets de la Fatarella” (gener de 1937), en què 34 pagesos van ser assassinats en negar-se a acceptar la col·lectivització de les seves terres, siguin explicats, gairebé gosaria dir, amb candidesa. Però alhora he volgut deixar clar com van arribar a ser de traumàtics per al protagonista, sense que ell en fos ben conscient, fins al punt de fer-li esborrar tot allò que va viure, de fer-li colgar-ho ben colgat, tant que no és capaç de recuperar-ho fins que ja té més de 80 anys, i encara per uns esdeveniments casuals que li disparen el que alguns crítics han anomenat la “memòria involuntària” i que ens fa recular a moments del passat que en recuperar-los ens fan adonar de quina ha estat de debò la nostra vida i, doncs, recupera el sentit que en bona part havia perdut, fet que ens omple de joia, de plenitud.

La guerra civil, tot i que ja ha estat tractada per altres escriptors de LIJ (Miquel Rayó, Lolita Bosch, Jordi Sierra i Fabra, Jaume Cella, Joan Portell...), crec que encara és un tema massa tabú, crec que encara és una temàtica poc present a la LIJ catalana. A parer meu no pot ser que un període tan important, tan ple d'heroïcitats i de baixeses, tan transcendent de la nostra història s'amagui, si em permeteu la paraula, als infants i als joves, mentre altres guerres, reals o fictícies, sembla que siguin font d'inspiració inesgotable. Per això estic content d'haver dedicat una obra meua a acostar la Guerra Civil als infants i als joves. Si me n'he sortit o no, ja ho hauran de dir els lectors.

Article publicat a: *El 3 de Vuit* (12-8-16, p. 24); *El Vallenc* (12-8-16, p. 39); *El 855* núm. 175 (juny-agost 2016), p. 21; *El 9 Nou* (13-7-18), al suplement “El 9 Magazín”, p. 8.